

Robert Kantor

Szkoła katolicka w liście okólnym Kongregacji do spraw Edukacji Katolickiej z 5 maja 2009

Resovia Sacra. Studia Teologiczno-Filozoficzne Diecezji Rzeszowskiej 17,
273-283

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Robert Kantor

SZKOŁA KATOLICKA W LIŚCIE OKÓLNYM KONGREGACJI DO SPRAW EDUKACJI KATOLICKIEJ Z 5 MAJA 2009

Kodeks Prawa Kanonicznego używa dwóch kryteriów, aby zdefiniować szkołę katolicką. Jedno z nich kładzie nacisk na naturę oraz cele szkoły katolickiej¹, drugie natomiast zatrzymuje się na formalnościach prawnych i identyfikuje się z autorytetem kościelnym².

W ten sposób została rozwiązana długa debata, jaka toczyła się w trakcie prac nad redakcją Kodeksu, między dwoma tendencjami. Niektórzy definiowali szkołę katolicką z punktu widzenia jej natury oraz celów, inni z kolei chcieli czynić to wychodząc od jej relacji z władzą kościelną. Efekt był taki, że postanowiono zachować obydwa te akcenty, które zachowały się w Schemacie Kodeksu z 1980 i przetrwały prawie bez zmian do promulgacji aktualnego kan. 803³.

¹ Por. Kan. 803 § 2 KPK.

² Por. Kan. 803 § 1 KPK

³ Por. Codex Iuris Canonici, Schema Partibus Commissionis reservatum, can. 758, Libreria Editrice Vaticana 1980. Przebieg dyskusji nad treścią kanonu można przeczytać w: D. Cito, Comentario al canon 803, w: Comentario exegetico al Código de Derecho Canónico, t. III, Pamplona 1996, s. 243-244.

I. Informacje ogólne na temat natury i celów szkoły katolickiej

1. Dotychczasowe nauczanie Magisterium

Dla chrześcijan, prawo do edukacji jest tożsame z prawem do edukacji chrześcijańskiej. W Kodeksie z 1983 r. czytamy: „Wierni, którzy to przez chrzest są powoływani do prowadzenia życia zgodnego z doktryną ewangeliczną, posiadają prawo do wychowania chrześcijańskiego, przez które mają być odpowiednio przygotowywani do osiągnięcia dojrzałości osoby ludzkiej i jednocześnie do poznania i przeżywania tajemnicy zbawienia”⁴.

Kościół posiada obowiązek nauczania, zakorzeniony w nakazie Chrystusa polegający na niesieniu ludziom pomocy, aby mogli osiągnąć pełnię życia chrześcijańskiego⁵. Oprócz tego, jak naucza Sobór Watykański II „w wypełnianiu swego obowiązku wychowawczego Kościół, zapobiegliwy o wszystkie odpowiednie środki, troszczy się szczególnie o te, które są mu właściwe, a z których pierwszym jest katechizacja, ona to oświeca i wzmacnia wiarę, karmi życie wedle ducha Chrystusowego, doprowadza do świadomego i czynnego uczestniczenia w misterium liturgicznym i pobudza do działalności apostołskiej. Kościół wysoko ceni i stara się duchem swoim przepoić oraz udoskonalić także inne pomoce, które należą do wspólnego dziedzictwa ludzkości i które bardzo przyczyniają się do rozwijania umysłów i kształtowania ludzi, których celem są ćwiczenia duchowe i cielesne, stowarzyszenia młodzieżowe, a zwłaszcza szkoły”⁶. W dalszej części Deklaracji czytamy: „Między wszystkimi środkami wychowania szczególne znaczenie ma szkoła, która mocą swego posłannictwa kształtuje z wytrwałą troskliwością władze umysłowe, rozwija zdolność wydawania prawidłowych sądów, wprowadza w dziedzictwo kultury wytworzonej przez przeszłe pokolenia, kształci zmysł wartości, przygotowuje do życia zawodowego, sprzyja dyspozycjom do wzajemnego zrozumienia się, stwarzając przyjazne współżycie wśród wychowanków różniących się charakterem i pochodzeniem, ponadto stanowi jakby pewne centrum, w którego wysiłkach i osiągnięciach powinny uczestniczyć równocześnie rodziny, nauczyciele, różnego rodzaju organizacje rozwijające życie kulturalne, obywatelskie, religijne, państwowe i cała społeczność ludzka”⁷. Kościół nie może zapominać także

⁴ Kan. 217 KPK.

⁵ Por. Kan. 794 KPK; Mt 28,18-20.

⁶ Sobór Watykański II, Deklaracja *Gravissimum educationis*, n. 4.

⁷ Tamże, n. 5.

o religijnym wychowaniu tych osób, jakie kształcą się w szkołach niekatolickich⁸.

Przeciwna podstawowym zasadom wychowania jest szkoła „neutralna” czy „laicka”, w której wyklucza się wychowanie religijne. Taka szkoła staje się niereligijna⁹. W szkole katolickiej – zdaniem papieża Piusa XI – „całe nauczanie i całe urządzenie szkoły: nauczyciele, programy, książki wszystkich przedmiotów powinny być przejęte chrześcijańskim duchem pod macierzyńskim kierunkiem i czujnością Kościoła w ten sposób, żeby religia była prawdziwie podstawą i uwieńczeniem całego wykształcenia, na wszystkich stopniach, nie tylko początkowych, ale i średnich i wyższych”¹⁰.

Wszelkie cele kulturalne oraz te związane z formacją ludzką są wspólne wszystkim rodzajom szkół. Jednak szkoła katolicka dodatkowo posiada tę właściwość, „że stwarza w społeczności szkolnej atmosferę przesiąkniętą ewangelicznym duchem wolności i miłości, dopomaga młodzieży, aby w rozwijaniu własnej osobowości wzrastała zarazem wedle nowego stworzenia, którym stała się przez chrzest, a całą ludzką kulturę porządkuje ostatecznie zgodnie z orędziem zbawienia, tak aby poznanie, które wychowankowie stopniowo zdobywają odnośnie do świata, życia i człowieka, było oświetlone wiarą”¹¹. W ten sposób szkoła katolicka naucza swoich wychowanków skutecznego pomnażania dobra społeczności ziemskiej i przygotowuje ich do służby w rozszerzaniu Królestwa Bożego, aby stali się oni przez wzorowe i apostołskie życie jakby zbawczym zaczynem społeczności ludzkiej”¹².

Szkoła katolicka powinna być wspólnotą ożywianą Słowem Bożym oraz sakramentami a także winna być wspólnotą wychowawczą¹³. Projekt edukacyjny szkoły katolickiej można by zdefiniować poprzez bezpośrednie odnie-

⁸ „Oprócz tego potrzeba, aby Kościół, świadom bardzo poważnego obowiązku gorliwego troszczenia się o moralne i religijne wychowanie wszystkich swoich dzieci, darzył szczególną życzliwością i pomocą bardzo liczne szeregi tych, którzy się kształcą w szkołach niekatolickich. Czyni on to już to poprzez świadectwo życia tych, którzy ich uczą i nimi kierują, już też przez apostołską działalność współpracowników, już wreszcie najbardziej przez posługę kapłanów i świeckich, którzy im głoszą naukę zbawienia sposobem dostosowanym do ich wieku i okoliczności oraz użyczają im pomocy duchowej przez odpowiednie poczynania stosownie do warunków spraw i czasów”. Tamże, n. 7.

⁹ Pius XI, Encyklika *Divini illius magistri*, n. 48.

¹⁰ Tamże, n. 49.

¹¹ *Gravissimum educationis*, n. 8.

¹² Por. Tamże.

¹³ Por. Kongregacja do spraw Wychowania Katolickiego, *Instrucción La escuela católica* z 17 marca 1977, nn. 53-54.

sienie się do Ewangelii, aby zakorzenieć ją w życiu wszystkich uczestników. Chodzi tu o zagwarantowanie swobody myśli oraz świadectwa życia chrześcijańskiego w dzisiejszej kulturze. Dlatego, kiedy szkoła katolicka proponuje projekt edukacyjny, wypełnia swoją funkcję kościelną¹⁴. Projekt ten polega na chrześcijańskiej koncepcji rzeczywistości, z Chrystusem, jako centrum i fundamentem świata. Zadanie utworzenia takiego projektu będzie polegało na uczynieniu swoistej syntezy między kulturą a wiarą oraz wiarą a stylem życia naszych czasów¹⁵. A zatem w szkole katolickiej są kultywowane wszystkie dyscypliny, respektując metodę każdej z nich dokonując asymilacji wszystkich znajdujących się w niej wartości¹⁶.

Obecność Kościoła w dziedzinie szkolnictwa zaznacza się w szczególności sposobem przez szkołę katolicką. Stąd też Sobór Watykański II na nowo ogłosił prawo Kościoła do wolnego zakładania szkół jakiegokolwiek rodzaju i stopnia i do kierowania nimi. Zadaniem zaś nauczycieli winno być to, aby pamiętali, że to od nich jak najbardziej zależy, aby szkoła katolicka mogła urzeczywistniać swoje zamierzenia i przedsięwzięcia. „Dlatego niechże się oni przygotowują ze szczególną troską, aby posiadali wiedzę, tak świecką, jak religijną, potwierdzoną odpowiednimi tytułami naukowymi, i aby mieli opanowaną sztukę wychowania odpowiadającą zdobyczom bieżącej doby. Związani miłością między sobą i z uczuciami oraz przepojeni duchem apostołskim, niechaj dają świadectwo tak życiem, jak i nauką jedynemu Nauczycielowi Chrystusowi. Niech współpracują przede wszystkim z rodzicami; w całym zaś procesie wychowawczym niech razem z nimi pamiętają o uwzględnieniu różnicy płci i celu właściwego każdej płci w rodzinie i społeczeństwie, wyznaczonego przez Bożą Opatrzność; niechaj pobudzają samych wychowanków do osobowego działania, a po ukończeniu okresu szkolnego niech im dalej pomagają radą, przyjaźnią, a także zakładaniem specjalnych stowarzyszeń przenikniętych duchem Kościoła”¹⁷.

2. Polskie ustawodawstwo partykularne

Przepisy kanoniczne dotyczące szkół katolickich znajdują się – jak już wspomnieliśmy wcześniej – w Kodeksie Prawa Kanonicznego w III Księ-

¹⁴ Por. *Tamże*, n. 15.

¹⁵ Por. *Tamże*, n. 37.

¹⁶ Por. *Tamże*, n. 39.

¹⁷ *Gravissimum educationis*, n. 8.

dze. Prawodawstwem szkolnictwa katolickiego w Polsce zajął się także II Polski Synod Plenarny.

Prawo kanoniczne za szkołę katolicką uważa taką szkołę, która została uznana przez władzę kościelną pisemnym dokumentem¹⁸. Prawo kościelne w sposób ogólny określa, kto jest upoważniony do prowadzenia szkół katolickich. Są nimi kompetentna władza kościelna, osoba prawna publiczna a także inny podmiot za pisemną zgodą władzy kościelnej, czyli biskupa diecezjalnego lub osoby pełniącej równorzędny urząd kościelny. Szkołą katolicką może kierować kościelna osoba prawna publiczna bądź prywatna, a wśród tych osób także instytuty zakonne, których zadaniem jest wychowanie. Podmiotem, który kieruje szkołą katolicką może być osoba prawna nie będąca kościelną osobą prawną. Mogą to być prywatne stowarzyszenia wiernych, uznane przez władzę kościelną, mimo, że nie posiadają kościelnej osobowości prawnej.

II Polski Synod Plenarny ukazał koncepcję szkoły katolickiej w oparciu o naukę Soboru Watykańskiego II a także o Kodeks Prawa Kanonicznego, ukazując takie jej elementy jak: aprobatą biskupa diecezjalnego, pełna formacja ludzka i chrześcijańska uczniów, kierowanie się w nauczaniu i wychowaniu światłem wiary i zasadą personalizmu otwartość na każdego ucznia bez względu na światopogląd i wyznanie, wysoko kwalifikowana kadra pedagogiczna cechująca się walorami religijnymi i moralnymi¹⁹.

Synod zobowiązuje szkoły katolickie (zgodnie z Konkordatem) do respektowania prawa polskiego w realizacji przez nie minimum programowego. Nowością w stosunku do dokumentów Magisterium Kościoła jest

¹⁸ Kan. 803 § 1 KPK.

¹⁹ „Szkołę uważa się za katolicką, gdy „jest kierowana przez kompetentną władzę kościelną lub kościelną osobą prawną publiczną (diecezję, parafię, zgromadzenie zakonne), albo została uznana za katolicką dokumentem na piśmie przez kompetentną władzę kościelną”. Władzą tą jest biskup diecezjalny. Szkoła katolicka, tak jak inne szkoły, zdąża do prawdziwie ludzkiej formacji dzieci i młodzieży. Z samej zasady jest ona otwarta dla wszystkich, bez względu na wyznanie czy światopogląd. Uczy ona i wychowuje w duchu ekumenizmu oraz w szacunku dla każdego człowieka. Chrześcijańska koncepcja świata, w której centrum stoi Chrystus, określa i wyróżnia szkołę katolicką. Koncepcja ta ma przenikać nauczanie oraz stanowić podstawę wychowania. Szkoła katolicka w duchu wolności i miłości pomaga uczniom, aby w rozwijaniu własnej osobowości kierowali się prawdą o nowym stworzeniu, którym stajemy się przez chrzest, a także aby poznanie świata, życia i kultury człowieka, które stopniowo zdobywają, było oświetlone wiarą. Katolicki wychowawca jest wezwany do sumiennego kierowania się chrześcijańską wizją człowieka, w zgodzie z nauczaniem Kościoła. Tak pojęta praca wychowawcza, odnajdując wzór człowieczeństwa w Jezusie Chrystusie, zmierza do możliwie pełnego i wszechstronnego rozwoju człowieczeństwa wychowanków”. II Polski Synod Plenarny, Rozdz. III Szkoła i uniwersytet w życiu Kościoła i narodu, art. 11-14.

wprowadzenie rozróżnienia na szkoły katolickie w ścisłym znaczeniu²⁰ oraz na szkoły zwane katolickimi w szerokim znaczeniu²¹.

II. Kongregacja do spraw Edukacji Katolickiej o nauczaniu religii katolickiej

Mając na uwadze soborowe oraz kanoniczne przepisy dotyczące szkoły katolickiej, List okólny Kongregacji do spraw Edukacji Katolickiej z 5 maja 2009 r. przypomniał pewne zasady dotyczące roli szkoły w formacji nowych pokoleń a także odnoszące się do natury i tożsamości szkoły katolickiej, nauczania religii w szkole oraz swobody wyboru szkoły i wyznaniowego wychowania religijnego.

1. Rola szkoły w formacji katolickiej nowych pokoleń

List okólny Kongregacji do spraw Edukacji Katolickiej przypomina, iż proces edukacji należy do złożonych zadań, na który wpływają liczne prze-

²⁰ „Szkołę uważa się prawnie za katolicką, kiedy jest kierowana przez kompetentną władzę kościelną lub kościelną osobę prawną publiczną (diecezję, parafię, zgromadzenie zakonne) albo została uznana za katolicką dokumentem na piśmie przez kompetentną władzę kościelną. (kan. 803 § 1 KPK). „Kompetentną władzą kościelną” w diecezji jest biskup diecezjalny. Szkoły katolickie, podstawowe i średnie (zawodowe, techniczne, ogólnokształcące) dzielą się na szkoły: Prowadzone przez parafie, diecezje. Są to szkoły założone mocą decyzji biskupa diecezjalnego lub za jego zgodą; Prowadzone przez zgromadzenia zakonne. Są to szkoły założone przez zgromadzenia zakonne za zgodą biskupa diecezjalnego; Prowadzone przez katolików (osoby fizyczne, zespoły, stowarzyszenia). Powstały one z inicjatywy katolików oraz na ich prośbę zostały uznane za katolickie dokumentem na piśmie przez biskupa diecezjalnego; Wszystkie szkoły katolickie są zrzeszone w Radzie Szkół Katolickich, powołanej przez Konferencję Episkopatu Polski”. Konferencja Episkopatu Polski, Wytyczne dotyczące szkół katolickich w Polsce, cz. I, II.

²¹ „Są szkoły nazywane przez swoich fundatorów "katolickimi", lecz nie posiadają koniecznej aprobaty władzy kościelnej. W zapisie swoich statutów szkoły te niekiedy powołują się na zasady chrześcijańskie i deklarują swój związek z wiarą i Kościołem. Kodeks Prawa Kanonicznego postanawia, że żadna szkoła, chociażby w rzeczywistości była katolicka, nie może nosić nazwy: "szkoła katolicka", bez zgody kompetentnej władzy kościelnej (kan. 803 § 3). Mimo, że wspomniane szkoły nie mogą być nazwane "szkołami katolickimi", jednak nauczanie katolickie i wychowanie religijne, jeśli w nich są przekazywane, podlegają władzy kościelnej. Konferencja Episkopatu powinna w tej sprawie wydać ogólne normy, a biskup diecezjalny kierować tą dziedziną i nad nią czuwać (kan. 804 § 1 KPK)”. Konferencja Episkopatu Polski, Wytyczne dotyczące szkół katolickich w Polsce, cz. III.

miany społeczne, gospodarcze i kulturalne. W tej złożonej sytuacji należy zapewnić dzieciom i młodzieży „możliwość harmonijnego rozwoju ich uzdolnień fizycznych, moralnych, intelektualnych i duchowych; powinniśmy im również dopomóc w rozwijaniu poczucia odpowiedzialności, poprawnego korzystania z wolności oraz czynnego udziału w życiu społecznym”²². Nauczanie więc nie może pomijać wymiaru moralnego i religijnego osoby, gdyż byłoby to przeszkoda w procesie pełnej edukacji. Kompleksowa edukacja wymaga współdziałania wielu podmiotów edukacyjnych, a wśród nich szczególne miejsce zajmuje szkoła. „Jest ona dla rodziców główną pomocą ich zadaniu wychowawczym (por. k. 796 § 1 KPK), zwłaszcza jeśli idzie o przekazywanie kultury oraz wychowanie do życia wspólnego. W tej dziedzinie, zgodnie z ustawodawstwem międzynarodowym oraz prawami człowieka, ‘prawo rodziców do wyboru wychowania zgodnego z wyznawaną przez nich wiarą winno być bezwzględnie zabezpieczone’ (FC 40). Rodzice powinni ‘kierować swoje dzieci do szkół zapewniających katolickie wychowanie’ (k. 798 KPK) a kiedy nie mogą tego uczynić, mają obowiązek sami zatroszczyć się o to, by dzieci poza szkołą otrzymały należne wychowanie katolickie”²³.

2. Prawo rodzin i uczniów do edukacji katolickiej

Dokument Kongregacji do spraw Edukacji Katolickiej docenia rolę szkoły katolickiej w procesie edukacji i formacji. Dostrzega także wkład wielu wspólnot i zgromadzeń zakonnych, którzy poświęcają się służbie wychowania poprzez szkołę. „Szkoła katolicka charakteryzuje się więzią instytucjonalną, którą utrzymuje z hierarchią Kościoła; gwarantuje ona, że nauczanie i edukacja budowane są w oparciu o zasady wiary katolickiej i udzielane przez nauczycieli o zdrowej nauce i prawości życia. W tych ośrodkach edukacyjnych, otwartych na wszystkich, którzy przyjmują i szanują ich projekt edukacyjny powinno być wytworzone środowisko szkolne, przeniknięte ewangelicznym duchem wolności i miłości sprzyjające harmonijnemu rozwojowi osobowości każdego z uczniów. W takiej atmosferze wszelka ludzka kultura jest oświecona orędzim zbawienia, aby stopniowe poznawanie przez uczniów świata i życia było oświecone Ewangelią”²⁴.

²² Kongregacja do spraw Edukacji Katolickiej, *List okólny n. 520/2009 do przewodniczących konferencji episkopatów o nauczaniu religii w szkole z 5 maja 2009*, I, 1.

²³ Tamże, I, 3.

²⁴ Tamże, II, 6.

Widzimy tu zagwarantowanie prawa rodzicom i uczniom do edukacji autentycznie katolickiej. Stąd też wynika konieczność nawiązania ścisłej i aktywnej współpracy między rodzicami, nauczycielami oraz kierownikami placówek edukacyjnych, a także zachęcania rodziców do uczestnictwa w życiu szkoły poprzez tworzenie zrzeszeń czy organizowanie zebrań²⁵.

3. Nauczanie religii w szkole

Nauczanie religii w szkole należy do jednego z aspektów prawa do edukacji. Bowiem cała formacja moralna i edukacja religijna mają wpływ na rozwój odpowiedzialności osobistej, społecznej oraz innych cnót obywatelskich. Wolność człowieka oraz godność osobista może być zabezpieczona jedynie przez Ewangelię, która odrzuca wszelką niewolę i proklamuje prawa ludzi. Prawo do wolności religijnej wymaga zarówno zagwarantowania obecności wychowania religijnego w szkołach a także, by było ono zgodne z przekonaniem rodziców. Zgodnie z Deklaracją o wolności religijnej Soboru Watykańskiego II *Dignitatis humanae* „rodzicom przysługuje prawo do tego, aby według własnych swych poglądów religijnych rozstrzygali, jaki rodzaj nauczania religijnego ma być udzielany ich dzieciom. (...) Prawa rodziców naruszane są również, jeśli zmusza się dzieci do uczęszczania w szkole na wykłady, które nie są zgodne z przekonaniem religijnym rodziców, albo jeśli się narzuca jedyny system wychowania, z którego całkowicie usunięta zostaje formacja religijna”²⁶.

Nauczanie religii w szkole nie może polegać tylko na przedstawianiu różnych religii w sposób porównawczy, gdyż może być źródłem relatywizmu lub indyferentyzmu religijnego. Dokument przywołuje w tej kwestii wypowiedź Jana Pawła II do kardynałów i współpracowników Kurii Rzymskiej z 28 czerwca 1984 r., gdzie stwierdza: „Edukacja katolicka obejmuje (...) nauczanie religii w szerszym środowisku szkolnym, czy była by ona katolicka czy też państwowa. Do takiego nauczania mają prawo rodziny osób wierzących, które powinny mieć gwarancję, że szkoła publiczna – właśnie dlatego, że otwarta na wszystkich – nie tylko, nie stanowi zagrożenia dla wiary ich dzieci, lecz przeciwnie dopełni przez właściwe nauczanie religijne ich integralną formację. Zasada ta powinna być też zawarta w koncepcji wolności religijnej oraz prawdziwie demokratycznego państwa, które

²⁵ Por. *Tamże*, II, 8.

²⁶ Sobór Watykański II, Deklaracja *Dignitatis humanae*, 5.

jako takie, to znaczy w poszanowaniu swej najgłębszej i najbardziej autentycznej natury, służy obywatelom, wszystkim obywatelom, szanując ich prawa i przekonania religijne”²⁷.

Nauczanie religii w szkole jest odrębne i komplementarne w stosunku do katechezy parafialnej czy wychowania chrześcijańskiego w rodzinie. Dokument zwraca uwagę na różne cele katechezy oraz nauczania szkolnego. Katecheza usiłuje sprzyjać osobistemu przyłgnięciu do Chrystusa oraz dojrzeniu różnych aspektów życia chrześcijańskiego. Nauczanie szkolne natomiast przekazuje uczniom wiedzę o tym czym jest chrześcijaństwo i życie chrześcijańskie. List okólny przywołuje tu wypowiedź Ojca Świętego Benedykta XVI do nauczycieli religii katolickiej z 25 kwietnia 2009 r.: „poszerzenia przestrzeni naszej racjonalności, otwierając ją ponownie na wielkie kwestie prawdy i dobra, wiążąc ze sobą teologię, filozofię i nauki ściśle w pełnym poszanowaniu właściwych im metod oraz ich wzajemnej autonomii, ale także ze świadomością ich substancjalnej jedności, wiążącej je wzajemnie. Wymiar religijny jest w istocie ściśle powiązany z faktem kulturalnym, uczestniczy w globalnym kształtowaniu osoby i pozwala na przekształcenie poznania na życiową mądrość. (...) Nauczanie religii katolickiej uczestniczy w tym procesie, w którym szkoła i społeczeństwo są ubogacane prawdziwymi laboratoriami kultury i humanizmu, w obrębie których rozpoznając istotny wkład chrześcijaństwa, osoba staje się zdolna do odkrycia dobra oraz wzrastania w odpowiedzialności, do poszukiwania porównań i wyostrenia zmysłu krytycznego, do czerpania z darów przeszłości, by lepiej zrozumieć teraźniejszość oraz być zdolnym do świadomego planowania przyszłości”²⁸. Zatem nauczanie religii w szkole dotyczy przekazywania wiedzy dotyczącej tożsamości chrześcijaństwa oraz życia chrześcijańskiego, a także ubogaca Kościół i ludzkość laboratoriami kultury i humanizmu.

4. Wolność edukacyjna, wolność religijna i edukacja katolicka

W czwartym rozdziale List okólny przypomina o prawie rodziców i uczniów do edukacji i wolności religijnej. Przypomina nauczanie kodeksowe o wolności wyboru szkoły. „W wyborze szkoły rodzice powinni mieć prawdziwą wolność. Stąd wierni mają zabiegać o to, ażeby społeczność

²⁷ *List okólny*, III, 12.

²⁸ *Tamże*, III, 17.

świecka uznała tę wolność rodziców i zachowując wymogi sprawiedliwości rozdzielczej wyposażyła ją w odpowiednie subsydia”²⁹. Następnie jest mowa o wolności otrzymywania w pomieszczeniach szkolnych konfesyjnego nauczania religijnego, integrującego własną tradycję religijną z właściwą szkole formacją kulturową i intelektualną. Także i tutaj Dokument posiłkuje się prawodawstwem kanonicznym: „Wierni mają zabiegać o to, ażeby ustawy państwowe dotyczące kształcenia młodzieży zapewniały jej także w szkole wychowanie religijne i moralne, zgodne z sumieniem rodziców”³⁰. W konkluzji Dokument stwierdza iż Kościół, który pełni posługę prawdy, proponuje każdemu pokoleniu boże objawienie nauczające prawd ostatecznych dotyczących życia i znaczenia historii. „Nie jest to zadanie łatwe w zlaicyzowanym świecie, gdzie poznanie uległo rozbiciu, a moralność zamętowi. Jest to zadanie angażujące całą wspólnotę chrześcijańską i stanowiące dla wychowawców prawdziwe wyzwanie. Podtrzymuje nas jednak pewność – jak stwierdził Benedykt XVI – że szlachetne cele (...) edukacji, mającej u swych podstaw jedność prawdy oraz służbę osobie i wspólnocie, stają się szczególnie mocnymi narzędziami nadziei”³¹.

Zakończenie

Jak można zauważyć, List okólny Kongregacji do spraw Edukacji Katolickiej stanowi przypomnienie nauki Kościoła o potrzebie edukacji chrześcijańskiej a także o szkole jako o szczególnym środku wychowania. Szkoła katolicka jest tym podmiotem kościelnym, w którym łączą się wiara, kultura i życie i jest ona otwarta na wszystkich, którzy pragną uczestniczyć w jej projekcie edukacyjnym inspirowanym zasadami chrześcijańskimi.

²⁹ Kan. 797 KPK.

³⁰ Kan. 799 KPK.

³¹ *List okólny*, IV, 20.

RESUMEN

La escuela católica en la Carta circular de la Congregación para la Educación Católica de 5 de mayo de 2009

La escuela católica se puede definir como aquella escuela que „se caracteriza por el vínculo institucional que mantiene con la jerarquía de la Iglesia, la cual garantiza que la enseñanza y la educación estén fundadas en los principios de la fe católica y sean impartidas por maestros de doctrina recta y vida honesta”. (Carta circular, n. 6)

La Iglesia católica reconoce que el derecho primario de educar a los hijos corresponde a los padres. Por haber transmitido la vida a sus hijos, los padres tienen el gravísimo deber y el derecho de educarlos. Por tanto, corresponde a los padres cristianos en primer lugar procurar la educación cristiana de sus hijos según la doctrina enseñada por la Iglesia.

Sobre las escuelas católicas el obispo diocesano tiene derecho de visita y vigilancia además de la competencia de dicar normas sobre la organización general de las escuelas católicas, respetando la autonomía de las escuelas que dirigen los institutos religiosos. Por lo demás, en las escuelas católicas opera el principio de subsidiariedad, pues la obligación primaria de educar a los hijos corresponde a los padres. „La libertad de los padres, de los asociaciones e instituciones intermedias y de la misma jerarquía de la Iglesia de promover escuelas de identidad católica constituyen un ejercicio del principio de subsidiariedad”. (Carta circular, n. 9)